Kinnitatud
Peadirektori 11.08.2014
käskkirjaga nr 1-1/14-054

TAEVALATERNATE MÜÜGI JA LENNUTAMISE JUHEND

1. Juhendi eesmärk ja kohaldamisala

1.1 Juhendi koostamise eesmärk on ennetada õnnetusjuhtumeid ja tulekahjusid taevalaternate kasutamisel ning tagada toodete nõuetekohane müük, arvestades Euroopa Liidu liikmesriikide praktikat ja kogemusi ning tuginedes RAPEX-i[1] süsteemi kaudu edastatud ohuteadetele taevalaternate müügikeelu kohta.

2. Kellele suunatud/kasutamiseks

2.1 Juhend on mõeldud jae- ja e-kauplejatele ning samuti toote lõppkasutajatele.

2.2 Juhend on mõeldud tähelepanu juhtimiseks nõuetele, mida kaupleja peab järgima tarbija tervisele ja keskkonnale võimalikku ohtu põhjustavat toodet müües ning mida peab järgima ka sellise toote kasutaja.

3. Juhendi koostamisel on lähtutud järgnevatest õigusaktidest:

- tarbijakaitseseadus (edaspidi TKS),
- kaubandustegevuse seadus (edaspidi KaubTS),
- toote nõuetele vastavuse seadus (edaspidi TNVS),
- võlaõigusseadus (edaspidi VÕS),
- tuleohutuse seadus (edaspidi TuOS),
- päästeseadus (edaspidi PäästeS),
- lennundusseadus (edaspidi LennS),
- valitsuse määrus 18.07.2000 nr 240.

4. Taevalaternate tarbijamüügile kohalduvad nõuded

4.1 <u>Tarbija teavitamine</u>

4.1.1 TKS § 3 tulenevalt on tarbija üks põhiõigus soetada jaemüügist kaupa, mis vastab esitatud nõuetele, on ohutu tarbija elule, tervisele ja varale ning mille omamine ja kasutamine ei ole keelatud. KaubTS § 4 lg 1 punktides 4 ja 5 sätestatu kohaselt tuleb tarbijale pakkuda vajalikku ja tõest teavet teadliku ostuotsuse tegemiseks ning õigeaegset teavet kauba või teenusega seotud riskide kohta.

[1] RAPEX on Euroopa Liidu liikmesriikide tooteohutuse üle järelevalvet tegevate institutsioonide kasutatav infosüsteem, mille kaudu edastatakse informatsiooni tarbijale tõsist ohtu põhjustavate tööstuskaupade ning nende suhtes rakendatud meetmete kohta.

4.1.2 Üksikasjalikku teavet taevalaternate omaduste ja kasutustingimuste kohta on kaupleja ja tootja tarbijale kohustatud andma enne toote ostu. (TKS § 4; VÕS § 211 lg 1, 3)

4.1.3 Vastavalt TKS § 6 peab tootja lisama tehniliselt keerukale, ohtlikke aineid sisaldavale või kasutamisel erioskust nõudvale kaubale kasutusjuhendi. Tarbijakaitseameti hinnangul on taevalaternate näol tegemist kasutamisel erioskust ja kõrgendatud tähelepanu vajava tootega. Ka sihtotstarbelisel kasutamisel võib puuduliku informeerituse korral kaasneda potentsiaalne risk tarbija tervisele või varale.

4.1.4 KaubTS reguleerib kaubandustegevuse aluseid ja korda. KaubTS § 4 sätestab kauplejale kohustuse tagada müüdava kauba kohta tõese ja nõuetele vastava teabe andmine, samuti kohustuse täita kaubale kehtestatud nõudeid.

4.1.5 Taevalaternatele lisatav kasutusjuhend peab kajastama vajalikku teavet selle õigeks ja sihipäraseks kasutamiseks, samuti korrektseks kokkupanekuks, hooldamiseks või säilitamiseks. Kui toode koosneb mitmest osast, tuleb vastavalt TKS § 6 lisada kasutusjuhendisse loetelu toote juurde kuuluvatest osadest. Kasutusjuhend peab sisaldama õpetust laterna kokkupaneku, st küünla alusele kinnitamise, ning küünla süütamise, laterna lennutamise võtete jms kohta.

4.1.6 Kasutusjuhendis peab muu hulgas olema kirjas hoiatus tarbijale, et enne taevalaternate lennutamist tuleb hoolikalt tutvuda toote kasutusjuhendiga ning järgida selles toodud nõudeid.

4.1.7 Tulenevalt TKS § 4 peab tarbijale antav teave olema esitatud eesti keeles, kui tarbija ei ole nõustunud teabe esitamisega mõnes muus keeles.

4.1.8 Võõrkeelne kasutusjuhend peab olema tõlgitud eesti keelde ulatuses, mis võimaldab toodet kasutada ohutult, õigesti ja sihipäraselt ning tõlge peab olema seejuures ka üheselt arusaadav.

4.2 <u>Kauba märgistuse üldnõuded</u>

4.2.1 Tarbijale pakutaval või müüdaval kaubal või selle müügipakendil või selle külge kinnitatud etiketil olev märgistus peab olema loetav, arusaadav ja üheselt mõistetav ning vastama kõigile selle kauba märgistusele kehtestatud nõuetele. Kauba liiki, omadusi ja otstarvet arvestades peavad tootel olema hoiatusteave ning ettevaatusabinõud kauba kasutamisega seonduvalt või hävitamisega seotud ohtude vältimiseks. (TKS § 5)

4.2.2 Eelnimetatud teave tuleb esitada samuti kirjalikult ning eesti keeles. Lubatud on kasutada ka juhendavaid või hoiatavaid jooniseid, piktogramme, märke ja sümboleid tingimusel, et nende abil edastatav teave on tarbijale arusaadav. (TKS § 5)

4.2.3 TNVS reguleerib toodete ohutust ja nõuetele vastavust ning turujärelevalve tegevust ulatuses, kuivõrd selles sätestatut ei ole reguleeritud muu seadusega. Kui tootele on kehtestatud nõuded muu seadusega, kohaldatakse TNVS-i ainult nende nõuete osas, mida muu seadus ei reguleeri. (TNVS § 2) Lennutatavad taevalaternad on kaubagrupp, mille valmistamine ja müük pole Euroopa Liidu siseturul õigusaktidega ühtlustatud.

4.2.4 Praegusel juhul tuleb seega lähtuda üksnes TNVS-i teise peatüki esimeses ja teises jaos sätestatud üldnõuetest.

4.3 Tooteohutus

4.3.1 TNVS-ist tulenevalt ei või toodet, mis ei ole ohutu, turule lasta ega kasutusele võtta. (TNVS § 5 lg 1)

4.3.2 Kuivõrd Euroopa Liidus puudub liiduüleselt ühtne taevalaternate ohutusnõudeid käsitlev regulatsioon, tuleb taevalaternate ohutuse hindamisel arvestada tarbijate põhjendatud ootusi ohutuse suhtes. (TNVS § 6 lg 3 p 6) Tarbijakaitseamet on seisukohal, et lennutataval taevalaternal, mis sisaldab ka elavat tuld ning mis ei allu täielikult inimkontrollile, peavad olema tarbija jaoks täiendavad ja selged instruktsioonid, et viia miinimumini toote kasutamisel tekkida võivad ohud.

4.4 Tootja ja levitaja kohustused

4.4.1 Tulenevalt TNVS-i § 11 on tootjal kohustus anda tarbijale asjakohast teavet, mis võimaldaks tarbijal hinnata toote võimalikke ohte tavalise või mõistliku kasutusea jooksul, kui ohud ei ole sellekohaste hoiatusteta kohe selged ning võtta kasutusele ettevaatusabinõusid nende ohtude vältimiseks. Tootja on TNVS-i mõistes isik, kes valmistab toote või laseb toote projekteerida või valmistada ja kes turustab seda toodet oma nime või kaubamärgi all. Tootjana käsitletakse ka importijat ja levitajat, kes laseb toote turule oma nime või kaubamärgi all või kes muudab juba turule lastud toodet viisil, mis võib mõjutada toote vastavust kohaldatavatele nõuetele.

4.4.2 Hoiatuste olemasolu ei vabasta tootjat muude TNVS-is sätestatud nõuete täitmisest. Tootja rakendab pakutava toote eripära kohaseid abinõusid, mis võimaldavad tal olla teadlik ohust, mida toode võib põhjustada; valida ohu vältimiseks sobiv tegevus, nagu toote turult kõrvaldamine, tarbijate hoiatamine või toote tarbijalt tagasinõudmine.
Eelpool loetletud abinõud hõlmavad ka toote või selle pakendi märgistamist tootja nime või kaubamärgi ja kontaktandmetega viitega toote tüübi-, partii- või seerianumbrile või muule märkele, mis võimaldab seda tuvastada, välja arvatud kui sellise teabe esitamata jätmine on põhjendatud; turule lastud toote pistelist katsetamist, vajaduse korral kaebusteregistri pidamist ja levitajate teavitamist sellekohasest seirest; muid asjakohaseid meetmeid. (TNVS § 11)

4.4.3 Levitaja tegutseb asjakohaselt, et tagada toote vastavus nõuetele. Levitajal ei ole lubatud teha turul kättesaadavaks toodet, mis tema valduses oleva teabe ja erialaste teadmiste kohaselt ei ole ohutu; mis tema valduses oleva teabe ja erialaste teadmiste põhjal ei vasta nõuetele või mille mittevastavust nõuetele oleks pidanud eeldama.
Ohu vältimiseks levitaja muu hulgas osaleb oma tegevuse ulatuses turule lastud toote ohutuse seires; edastab tootjale teavet toote ohtude kohta; hoiab toote päritolu väljaselgitamiseks vajalikku dokumentatsiooni. (TNVS §12)

5. Taevalaternate lennutamisele kohaldatavad tuleohutusnõuded

5.1 TuOS-i üks reguleerimisvaldkond on füüsiliste isikute kohustused, õigused ja vastutus tuleohutuse tagamisel. Seega tuleb tarbijal taevalaternate lennutamisel järgida ka TuOS-is sätestatud norme.

5.2 Vastavalt TuOS § 3 lg 1 on isik kohustatud järgima tuleohutusnõudeid ja rakendama tulekahju tekkimist vältivaid meetmeid ning hoiduma tegevusest, mis võib põhjustada tulekahju.

5.3 Tulekahju ei tohi põhjustada hooletusest, ettevaatamatusest, suitsetamisest, lahtise leegi või seadmete järelevalveta jätmisest või muudel põhjustel.

5.4 Selle juhendi lisas "Tarbija meelespea" on loetletud peamised võimalikud meetmed, kuidas tagada tuleohutus taevalaternate lennutamisel.

6. Taevalaternate lennutamisele kohaldatavad nõuded

6.1 Vastavalt valitsuse 18.07.2000 määruse nr 240 „Eesti õhuruumi kasutamine ja lennuliikluse teenindamine Tallinna lennuinfopiirkonnas" § 13 peavad valitsusasutused ja eraõiguslikud juriidilised isikud, kui mistahes eesmärgil õhuruumi kasutamine võib mõjutada lennuohutust ning lendude sujuvust, kooskõlastama oma tegevuse lennuametiga, kes tagab vastava informatsiooni õigeaegse levitamise.

6.2 Lennuametit tuleb teavitada soovist lennutada taevalaternaid viie kilomeetri raadiuses lennuväljadest/kopteriväljakutest, kuna vastavate objektide läheduses laternate lennutamine võib mõjutada lennuohutust.

6.3 Teavitus esitatakse kirjalikult vabas vormis ning peab sisaldama informatsiooni laternate lennutamise asukoha, lennutamise aja ja kestuse, laternate arvu ja vastutava isiku kontaktide kohta.

7. Juhendi kontroll/järelevalve pädevus

7.1 Tarbijakaitseamet

7.2 Tarbijakaitseameti põhimääruse § 13 p 1 kohaselt on ameti põhiülesanne teha riiklikku järelevalvet tarbijakaitse valdkonda reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle ja vajadusel rakendada riiklikku sundi.

7.3 Tarbijakaitseameti pädevuses on teha riiklikku järelevalvet TKS-is ning KaubTS-is sätestatud nõuete täitmise üle.

7.4 Järelevalvet tegeval ametiisikul on õigus kontrollida seaduse täitmist takistamatult ja ette teatamata.

7.5 TKS § 46 alusel on võimalik kauplejat kauba märgistuse või kasutusjuhendi suhtes kehtestatud nõuete rikkumise eest karistada rahatrahviga kuni 2000 eurot.

7.6 KaubTS § 31 alusel on võimalik kauplejat nõuetele mittevastava kauba või teenuse müügi eest karistada rahatrahviga kuni 3200 eurot.

7.7 TNVS § 56 alusel on tarbijakaitseametil õigus teatud tingimustel ohtu põhjustava toote puhul nõuda selle märgistamist eestikeelse sõnaselge hoiatusega või seada toote turulelaskmisele ohutust tagavad eeltingimused. Kui toode võib põhjustada ohtu teatud isikutele, on õigus nõuda nende isikute ohust hoiatamist sobival viisil ja ajal, sealhulgas eraldi hoiatuste avaldamise abil.

7.8 Tarbijakaitseameti põhimääruse § 14 p 10 kohaselt on ametil õigus oma pädevuse piires välja anda soovituslikke juhendeid õigusaktidest tulenevate tarbijakaitsealaste nõuete järgimiseks.

7.9 Päästeamet

7.10 Tulenevalt PäästeS § 5 on päästeasutuse ülesanne teha järelevalvet TuOS-is ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle, samuti teistes seadustes tuleohutuse tagamiseks ettenähtud nõuete üle. Päästeasutuse ülesanne on ka ennetustöö päästesündmuste ärahoidmiseks.

7.11 PäästeS § 15 alusel võib päästeametnik õigusaktidest tulenevate nõuete rikkumise kõrvaldamiseks või ohu tõrjumiseks teha ettekirjutuse, milles esitab ohu korral, mis võib kaasa tuua ulatuslike tagajärgedega päästesündmuse, nõude ehitise kasutamise, tegevuse või seadme töö peatamiseks või kohustab tegema tegevuse õiguspäraseks jätkamiseks või päästesündmuse ennetamiseks vajalikke toiminguid.

7.12 Lennuamet

7.13 Lennuameti põhimääruse § 13 p 1 kohaselt on ameti põhiülesanne teha riiklikku järelevalvet ameti tegevusvaldkonda reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle ja vajadusel rakendada riiklikku sundi ning menetleda väärtegusid kohtuväliselt.

7.14 LennS § 4 lg 2 alusel korraldab lennuamet Eesti õhuruumi ja Tallinna lennuinfopiirkonna kasutamist.

8. Juhendi koostajad

Taevalaternate müügi ja lennutamise juhend on valminud tarbijakaitseameti, päästeameti ja lennuameti koostöös.

9. Kontaktandmed täiendavate küsimuste korral

✓ Informatsiooni taevalaternate märgistamise üldnõuete kohta saab tarbijakaitseametist,
- saates kirja aadressil Rahukohtu 2, 10130 Tallinn või e-kirja aadressil info@tarbijakaitseamet.ee või faksi numbril 620 1707;
- helistades telefoninumbritel 6 201 707 või 1330.

✓ Informatsiooni taevalaternate lennutamise loa taotlemise kohta saab lennuameti lennuliiklusteeninduse ja lennuväljade osakonnast,
- pöördudes vahetult osakonna poole esmaspäevast reedeni kella 8–16.30 (palume ametnikega kohtumine eelnevalt kokku leppida);
- saates kirja aadressil Rävala pst 8, 10143 Tallinn või e-kirja aadressil ecaa@ecaa.ee või faksi numbril 610 3501;
- helistades telefoninumbril 610 3500.

✓ Informatsiooni tuleohutusnõuete kohta saab üleriigiliselt päästeala infotelefonilt 1524.

- ✓ Informatsiooni tuule kiiruse kohta saab ilmateenistuse koduleheküljelt http://www.ilmateenistus.ee/.